

[ก่ อ น ปิ ด เล่ ม]

เชิดชัย อุดมพันธ์

อาจารย์ ภาควิชาภาษาไทย

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

ความเป็นผู้ใหญ่สอนอะไร

โดยทั่วไป คนที่เติบโตขึ้นจนถึงวัยหนึ่งจะถูกเรียกหรือมองว่าเป็นผู้ใหญ่ ตามนัยของวิถีสังคมเช่นนี้ “ความเป็นผู้ใหญ่” อาจใช้อายุเป็นสิ่งบ่งชี้ได้ ในทางตรงกันข้าม บุคคลที่ “แก่เพราะกินข้าว เฒ่าเพราะอยู่นาน” ก็ถูกใช้เป็นถ้อยคำตำหนิคนที่เพียงมีอายุมากขึ้นโดยขาดคุณสมบัติบางประการที่สังคมคาดหวังและไม่อาจเป็นที่ยอมรับนับถือ

ความเป็นผู้ใหญ่ในเบื้องต้นนี้หมายความว่าความสามารถในการเลี้ยงดูและจัดการชีวิตของตนเองได้ อีกทั้งรู้จักหน้าที่และความรับผิดชอบ (รวมถึงความกล้าหาญต่อการรับผิดชอบ) ที่ตนเองมีต่อผู้อื่นอีกด้วย ในความรับผิดชอบประการหลังนี้ ผู้ที่เป็นผู้ใหญ่ในขั้นที่สูงขึ้นจึงยังควรรู้อย่างมีเหตุและผล ว่าอะไรสมควรทำและไม่สมควรทำ และรู้จักยับยั้งชั่งใจอยู่ในกรอบของศีลธรรมจรรยาในการกระทำพฤติกรรมต่างๆ

ภาวะความเป็นผู้ใหญ่มิได้กล่าวถึงไม่ได้ผูกขาดด้วยอายุของบุคคล ดังที่ชีวิตน้อยหลายชีวิต ก็สะท้อน

ให้เห็นถึงคุณสมบัติของความเป็นผู้ใหญ่ที่สามารถพึ่งพิงตัวเองได้ ชีวิตเล็กๆ บางชีวิตเป็นที่พึ่งของทุกคนในครอบครัว รู้จักตัดสินใจกระทำสิ่งต่างๆ อย่างถูกครรลองได้ด้วยตัวเอง บางครั้งสิ่งสนับสนุนความเป็นผู้ใหญ่ของชีวิตน้อยอาจมีแรงผลักดันจากความดิ้นรนเพื่อมีชีวิตรอด ความกตัญญูกตเวทิต่อบุคคลที่เคารพ ฯลฯ เราจึงอาจได้เห็นความเป็นผู้ใหญ่ในบุคคลที่มีอายุน้อย ซึ่งแสดงพฤติกรรม และยังผลของการกระทำที่มีคุณค่าอันน่าชื่นชมในฐานะชีวิตที่สามารถยืนได้ด้วยตนเอง และรับผิดชอบได้เบ็ดเสร็จต่อวิถีชีวิตแห่งตนและคนรอบข้าง

การเติบโตเป็นผู้ใหญ่อย่างสง่างามจึงพึงตระหนักว่า ความเป็นผู้ใหญ่เป็นคุณสมบัติที่บุคคลสามารถเรียนรู้และฝึกฝนได้เสมอกัน ผู้ใหญ่เพียงมีเวลาในการสั่งสมคุณสมบัติเหล่านั้นมากกว่าผู้น้อยที่กำเนิดได้ไม่นาน การเรียกโดยอนุโลมถึงคุณสมบัติเหล่านั้นว่า “ความเป็นผู้ใหญ่” จึงน่าจะเป็นบรรทัดฐานในเชิงความคาดหวังของสังคมที่มองว่าเป็นคุณสมบัติที่เหมาะสมกับวัยนั่นเอง ด้วยเหตุนี้กระมังที่นำพาให้ผู้ใหญ่หลายคนติดกับดักของการผ่านโลกมามากแล้วพิพากษาผู้น้อยและสิ่งต่างๆ ด้วยอัตรา อันคับแคบ โดยนี้รู้เอาจกจากการเห็นมาก ทำมาก่อน จนมองข้ามศักยภาพในการเรียนรู้อย่างมุ่งมั่น ตรึกตรองผ่านการกระทำด้วยความรับผิดชอบของบุคคลที่อ่อนวัยกว่า

หากเข้าใจได้ว่าอายุเป็นเพียงสิ่งบ่งชี้ที่ไม่ได้หนักแน่นนักของความเป็นผู้ใหญ่ บุคคลต่างวัยจึงอาจยอมรับนับถือซึ่งกันและพึ่งพิงกันได้ ความจริงของความสัมพันธ์ระหว่างชีวิตเช่นนี้พึงเป็นแนวระนาบไม่ใช่ลำดับชั้นอย่างที่เคยเข้าใจกันมา (๕)